

Notat

En kodeks for(danske) online sociale netværkstjenester

Stadig flere mennesker opretter sig på online sociale netværkstjenester som eksempelvis Facebook, MySpace, Arto og Twitter. Facebook anslår selv, at der i dag findes omkring to millioner danske profiler på tjenesten. I takt med denne udbredelse er problematikkerne omkring beskyttelse af privatlivets fred, identitetstyveri og mobning på nettet m.v. desværre også blevet mere udbredt.

Der findes på nationalt og internationalt plan en række initiativer, som indeholder anbefalinger til udbydere af online sociale netværkstjenester blandt andet vedrørende beskyttelse af privatlivets fred og forebyggelse af mobning på nettet.

Følgende notat lister de væsentligste af disse initiativer samt muligheder og barrierer for udarbejdelse af en kodeks til (danske) online sociale netværkstjenester.

Væsentlige internationale og nationale initiativer

I det følgende gives nogle eksempler på de væsentligste initiativer på området.

Artikel 29- gruppen

Artikel 29-gruppen¹ går i sin udtalelse nr. 5/2009 (WP163) af 12. juni 2009 om internetbaserede sociale netværksaktiviteter ind i diskussionen om udbydernes forpligtigelser på online sociale netværkstjenester. Dette udmøntes i gruppens udtalelse i en oversigt med 18 punkter over forpligtigelser for sociale netværksudbydere i relation til databeskyttelsesdirektivet. Det fremhæves eksempelvis af Artikel 29-gruppen, at udbydere af de sociale netværkstjenester bør være forpligtiget til at tilbyde privatlivsvenlige standardindstillinger, samt at muligheden for at anvende et pseudonym bør være en brugerrettighed.

ENISA

ENISA² offentliggjorde i første kvartal af 2008 holdningsnotatet "Security Issues and Recommendations for Online Social Networks". Dette notat indeholder identifikation af 15 trusler relateret til online sociale netværk samt gruppens 19 anbefalinger til, hvorledes disse trusler kan håndteres. Blandt andet anbefales det i notatet, at standardindstillinger skal være privatlivs-venlige, samt at det skal være nemt og tilgængeligt at rapportere om misbrug på online sociale netværkstjenester.

¹ Artikel 29-gruppen er nedsat i medfør af artikel 29 i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesdirektivet). Gruppen består af en repræsentant fra de nationale myndigheder, der er tilsynsførende med den nationale lov, der implementerer direktivet, samt repræsentanter fra visse af EU's institutioner. Fra Danmark deltager Datatilsynets direktør Janni Christoffersen.

² The European Network and Information Security Agency er et agentur under EU, hvis formål er at sikre et højt niveau af netværks- og it-sikkerhed i den europæiske union. ENISA udarbejder jævnligt holdningsnotater på baggrund af en ekspertgruppes mening om et emne, som er udvalgt af ENISA.

13. oktober 2009

IT- og Telestyrelsen
Holsteinsgade 63
2100 København Ø
Telefon 3545 0000
Telefax 3545 0010
E-post itst@itst.dk
Netsted www.itst.dk
CVR-nr. 26769388

Side 1/1

Europarådet

Europarådet har – i samspil med europæiske internetserviceudbydere, onlinespil-designere og -producenter og interesseorganisationer på området – udviklet to sæt praktiske retningslinjer til at fremme beskyttelse af brugerne inden for spil og onlineadgang. Disse retningslinjer nævnes, da både internetserviceudbydere og spilproducenter skaber fællesskaber, der i deres interaktion og kommunikationsform kan sidestilles med den funktionalitet, som sociale netværkstjenester tilbyder.

Internetserviceudbyderne opfordres i retningslinjerne til blandt andet at sikre, at forældre oplyses om risici for børn ved online adfærd, samt hvorledes man beskytter børn mod anstødeligt indhold, mobning på nettet og grooming. Sidstnævnte er internetbaserede venskaber mellem voksne og børn, der indledes med henblik på mulig seksuel misbrug. Tillige opfordres spilproducenter til at udvikle muligheder for forældrestyring i spil samt automatisk at slette eventuelt personligt indhold efter en periode, hvor barnet ikke aktivt har været inde og spille.

IT- og Telestyrelsen

Europakommissionen

En sammenslutning af udbydere af sociale netværkstjenester, herunder Facebook, MySpace, Microsoft, Google og danske Arto, har i samarbejde med Europakommissionen og en række interesseorganisationer udviklet syv overordnede principper for beskyttelse af børn og unge på sociale netværkstjenester i Europa.

Side 2/2

Udbyderne opfordres eksempelvis til at stille nemt brugbare mekanismer til rapportering af uønsket indhold til rådighed samt implementere privatlivsindstillinger og hjælpe tekst, der kan assistere brugerne – børn og unge – i at beskytte oplysninger om dem selv og dermed deres privatliv.

Datatilsynene på internationalt plan

Det danske Datatilsyn vedtog i oktober 2008 sammen med en række datatilsyn på verdensplan en resolution om beskyttelse af privatlivets fred i sociale netværkstjenester. Det danske datatilsyn har oversat resolutionen til dansk og opfordrer alle udbydere til at implementere anbefalingerne.

Der gives to anbefalinger til brugere og ti anbefalinger til udbydere af sociale netværkstjenester. Anbefalingerne tager udgangspunkt i netværkstjenesternes særlige karakter og de både kort- og langsigtede risici for privatlivets fred, som sociale netværk kan have. Eksempelvis opfordres udbyderne til at have privatlivsvenlige standardindstillinger, samt at brugernes kontrol over anvendelsen af deres oplysninger bør forbedres.

Chatmærket

Chatmærket blev i december 2006 etableret på foranledning af videnskabsministeren. Kodeks for chatmærket blev udarbejdet af Foreningen for Danske Internetmedier i samarbejde med en række udbydere af danske online sociale netværkstjenester med IT- og Telestyrelsen som bisidder.

Chatmærket består af en policy-del, hvor udbyderen skal udarbejde en klar politik for beskyttelse af privatlivet på tjenesten samt en teknisk del. En af de tekniske foranstaltninger, der foreskrives, er maskinel logning og overvågning af chat samt et varslingsystem på basis af denne chat. Denne logningsdel har givet tillæ-

delsesmæssige problemer i forhold til Datatilsynet. For nuværende har kun Arto samt GoSuperModel opnået chatmærket.

Muligheder og barrierer for en kodeks for (danske) online sociale netværksudbydere

Tanken om, at sociale netværksudbydere bør være omfattet af en kodeks, har allerede udmøntet sig i konkrete initiativer både i nationalt og internationalt regi. Det har således vist sig muligt at udvikle kodeks, anbefalinger og retningslinjer på området, også i en dansk sammenhæng.

Spørgsmålet er imidlertid, hvilke muligheder og barrierer der knytter sig til udviklingen af en kodeks, hvis den skal have en reel effekt, for eksempel i form af synlighed eller efterlevelse af udbyderne. Dette vil blive skitseret i det følgende.

International gennemslagskraft

Karakteristisk for mange af de online sociale netværkstjenester, især Facebook som er langt den mest anvendte sociale netværkstjeneste i Danmark, er, at de er internationale tjenester, som er fysisk lokaliseret i udlandet. En barriere for en kodeks, som er udfærdiget på nationalt plan, kan derfor være manglende gennemslagskraft overfor de internationale tjenester. Det internationale perspektiv åbner imidlertid op for, at man fra dansk side indgår i internationalt samarbejde i den fortsatte udvikling af kodeks for online sociale netværkstjenester. Dette kan betyde indflydelse og større gennemslagskraft.

IT- og Telestyrelsen

Side 3/3

Synlighed

På den ene side er området allerede dækket af eksisterende initiativer, og en mulig barriere kan være, at et yderligere tiltag ikke vil have den ønskede effekt i form af mærkbar synlighed. På den anden side kan der være en mulighed for, at en kodeks i dansk regi får værdi, hvis det baseres på internationalt udarbejdede anbefalinger. Sidstnævnte vil også kunne styrkes ved national udmøntning. Dette kan således bevirke en gensidig værdiskabelse, ikke mindst hvad angår synlighed.

Kulturel forståelse bag kodeks

Det kan være en ulempe for udbredelse af en kodeks, der beskytter brugerne, hvis internationale udbydere af online sociale netværk risikerer at blive mødt med krav om at indordne sig under forskellige nationale kodeks. Omvendt vil det kunne opfattes som en fordel for danske udbydere – som der dog kun er få af – hvis de omfattes af en kodeks, som for eksempel alene er møntet på en dansk juridisk og kulturel opfattelse af, hvad privatlivsbeskyttelse omfatter.

Obligatorisk ordning

Der er en risiko for, at sociale netværksudbydere modsætter sig implementeringen af en kodeks, hvis den udfærdiges ensidigt af myndigheder. Dette må forventes at blive skærpet, såfremt efterlevelse af kodeksen medfører en udgift for udbyderne. Heroverfor kan nævnes, at en kodeks fra autoritativ side muligvis ville kunne sikre, at beskyttelsesniveauet for borgene er tilstrækkeligt højt, og at kodeksen i sin udformning og tiltænkte udrulning vil være i overensstemmelse med lovgivningen for eksempel på området for beskyttelse af persondata.

Medvirken og frivillighed

En kodeks kan med fordel være baseret på en frivillig ordning, hvor udbyderne kan se en egeninteresse i at overholde anbefalingerne. Dette er en nærliggende antagelse, hvis udbyderne selv har medvirket til at udforme kodeksen. Udviklingen af en sådan ordning ville medføre en mulighed for at indgå i en konstruktiv dialog med væsentlige interessenter, i særdeleshed udbyderne, om hvad der er et rimeligt indhold af en kodeks. Det kan dog ikke udelukkes, at baren for brugernes beskyttelse i kodeksen bliver sat for lavt, hvis kommercielle foretagender – som sociale netværksudbydere typisk er – spiller en dominerende rolle i udarbejdelsen af en kodeks.

Styrket samarbejde med Datatilsynet

Som det fremgår ovenfor i notatet, indgår Datatilsynet i flere internationale sammenhænge, hvor der skabes kodeks og anbefalinger for sociale netværkstjenester. En kodeks for danske udbydere – det være sig både helt nye regler eller implementering af reglerne i internationale kodeks – kan med fordel ske i et samarbejde med Datatilsynet omkring fremme af beskyttelse af brugerne på online sociale netværkstjenester. Dette vil også kunne imødegå, at en kodeks risikerer at skulle håndtere samme udfordring som chatmærket, hvor implementering af nogle af chatmærkets krav kan komme i mulig konflikt med persondatalovgivningen. En tidlig inddragelse af Datatilsynet kan medvirke til at sikre, at dette ikke sker.

IT- og Telestyrelsen

Side 4/4

En smiley-ordning

Online sociale netværkstjenester har i dag ikke en synlig ordning, der signalerer overfor brugerne, hvorledes en tjeneste i praksis tager hensyn til eksempelvis brugernes privatliv. En kodeks kunne danne baggrund for en såkaldt smiley-ordning, som er en form for mærkningsordning. Dette kan også give en større gennemsigtighed på markedet til fordel for forbrugerne, samt være en væsentlig parameter når brugerne – særligt børn og unge og deres forældre – skal vælge hvilke tjenester, de ønsker at benytte. En lignende ordning har været til gavn for forbrugere i andre henseender, for eksempel smiley-ordningen for restaurationer og fødevareforretninger, e-handelsmærket og lignende. En sådan ordning kræver dog også væsentlige ressourcer i form af vedligeholdelse af kodeks, markedsføring og ressourcer til sikring af udbredelse af anvendelsen af kodeksen.

Beskyttelse af børn og unge

Særligt med fokus på børn og unge byder udarbejdelsen af en kodeks en mulighed for eksplicit at tage hensyn til de særlige beskyttelsesbehov, som er tilknyttet børn og unge på online sociale netværkstjenester. Børn og unge repræsenterer en gruppe, som i visse situationer kan have svært ved at overskue konsekvensen af deres handlinger, ikke mindst i et længere fremadrettet perspektiv. En kodeks kan være en måde at sikre betingelser for denne gruppe, som medvirker til, at børn og unge ikke på et tidligt tidspunkt i livet offentliggøres informationer, der kan have væsentlig negativ effekt på muligheder senere i livet.

En kodeks, der er tænkt at beskytte børn og unge, skal imidlertid kunne formidles effektivt til målgruppen. Kodeks og oplysningstiltag skal således koordineres tæt, og der skal som led i dette afsættes de fornødne ressourcer hertil. Dette er nødvendigt for at sætte børn og unge i stand til selv at benytte de redskaber, som udbyderne stiller til rådighed som led i implementeringen af en kodeks.